

SKUP 2000 - 9

Prosjekt: Rogaland rideklubb-saken
Medarbeider: Sindre Bø og Erlend Frafjord
Publikasjon: Stavanger Aftenblad
Publisert: Januar – november 2000
Medium: Avis
Tema: Kriminalitet

Metoderapport Skup-prisen 2000

Rogaland rideklubb-saken

Av Sindre Bø og Erlend Frafjord, Stavanger Aftenblad

Innholdsfortegnelse:

1. Innledning
2. Hvordan saken kom i gang
3. Første kildemøte
4. Grovarbeidet starter
5. Publisering
6. Andre forhold
7. Vendepunktet
8. Konsekvenser
9. Oppsummering

Rideklubbsaken er gjennomført av Sindre Bø (sporten) og Erlend Frafjord (lokalredaksjonen) i Stavanger Aftenblad. Artikkelserien er publisert i perioden 15. januar -10. november 2000. Den innsendte serien består av 27 artikler og en kommentar. Ett av de mange leserinnleggene er også tatt med for helhetens skyld. Seks av artiklene ble utstyrt med førstesidehenvisning.

Redaksjonens adresse er:

Lars Oftedals Hus

Postboks 229

4001 Stavanger

Tlf: 51 50 00 00.

Kontaktperson: Erlend Frafjord: 51 51 79 42 (direkte innvalg).

Privat adresse: Vistegata 16 B, 4007 Stavanger.

Tlf: 51 53 69 94 / 916 81 928

Stavanger 15. januar 2001

Erlend Frafjord

Sindre Bø
(sign.)

1. Innledning

Hovedtyngden av gravejobben ble gjennomført i perioden oktober til desember 1999. Vi måtte gjøre arbeidet samtidig med andre oppgaver og det daglige produksjonspresset i avisen. En del av arbeidet ble utført på kveldstid da vi egentlig hadde fri. Tidsbruken er usikker. Vi anslår at hele prosjektet tilsvarer tre-fire ukers fulltidsjobbing. Utskrivingen av artiklene skjedde ved at den ene forfattet et grovutkast, mens den andre kuttet og/eller supplerte. Slik vekslet vi til begge var fornøyde. Prosjektet forutsatte at begge stolte fullt ut på den andres journalistiske ferdigheter. Samarbeidet fungerte svært bra. Begge er enige om at prosjektet vanskelig kunne vært gjennomført bare av den ene. Hvis den ene mistet gløden, var den andre raskt på plass og drev prosjektet videre. Vi hadde under hele prosessen et nært og godt samarbeid med nyhetsredaktør og vaktsjefene på desken. Redaksjonsledelsen valgte å satse på prosjektet vårt slik at sakene fikk gode oppslag. De tre første publiseringsdagene var samtlige artikler planlagt. Men allerede fjerde dag, onsdag 19. januar, var oppslaget et resultat av reaksjoner på de første dagenes publisering.

2. Hvordan saken kom i gang

I mer enn 10 år har det i ridemiljøet på Nord-Jæren versert mange rykter om kritikkverdige forhold ved Rogaland Rideklubb i Stavanger. Ryktene handlet om svindel ved import og videresalg av hester, doping og dyremishandling. Vi fikk høre om ryktene høsten 1999, og bestemte oss for å grave i forholdene. Før vi tok den første telefonen visste vi ikke mer enn det som fremkommer av disse innledende stikkordene. Flere journalister i Aftenbladet hadde tidligere planlagt å gå rideklubben nærmere etter i sømmene, men det ble aldri gjort noe konkret med saken.

Sindre hadde en kontakt som tidligere var tilknyttet klubben som aktiv rytter. Hun bekreftet at mye ikke var som det burde være i Rogaland Rideklubb. Vår første kilde ga oss navnet på fem personer som inntil nylig hadde sentrale tillitsverv i klubben. Vi kontaktet disse, og ba om et møte.

3. Første kildemøte

På møtet ble det hevdet at Geir Håkon Jensen var den viktigste årsaken til problemene på rideskolen. Jensen har hatt sentrale lederverv i Rogaland Rideklubb siden 1985. Han bor i et hus på selve tomten til rideklubben. I korte trekk ble vi fortalt følgende om Jensen:

- Han utnytter sin posisjon som ridetrener til å selge unge elever dyre hester mot en ikke ubetydelig provisjon. Dette er et brudd på det etiske regelverket til Rytterforbundet. En rekke kjøpere skal dessuten ha følt seg svindlet etter kjøp av hester som ikke holdt hva Jensen lovet.
- På rideklubben forekommer det at hester blir dopet i forbindelse med konkurranser. Hester blir også mishandlet for å yte mer under trening. Jensen er hjernen bak denne virksomheten.
- Jensen holdt rideklubben i gang utelukkende for å kunne drive med salg og formidling av hester. I mellomtiden forfalt anlegget fordi ingen tok ansvar for å få i gang en dialog med kommunen.

Å ta et oppgjør med Jensen og hans metoder var nærmest umulig, ble vi fortalt. En rekke enkeltmedlemmer hadde prøvd, uten å lykkes. Det var vanskelig å mobilisere en samlet medlemsmasse.

4. Grovarbeidet starter

Problemet vårt var at ingen av de fem kildene ville stå fram med sine historier. Vi måtte derfor kontakte flere kilder. I løpet av de neste ukene kontaktet vi anslagsvis 30 personer som enten hadde vært, eller var tilknyttet rideklubben på dette tidspunktet. Mens vi snakket med kilder, ble det nevnt nye navn som vi kunne kontakte. Vi fikk en stadig mer detaljert beskrivelse av hvordan de tvilsomme hestesalgene og mishandlingen av hestene skjedde. Mange fortalte at de var blitt lurt en rekke ganger. Men de fortsatte å kjøpe hester av Jensen som var i en tilnærmet monopolsituasjon. Svært mange av de vi snakket med mente at en full opprulling i Aftenbladet var det eneste som kunne få satt en prosess i gang. Det var aldri problemer å få folk til å snakke så lenge vi lovet dem full anonymitet.

Et stort problem var mangel på skriftlige kilder. Verken det sittende styret eller tidligere styremedlemmer ville gi oss tilgang til interne sakspapirer. Så lenge det skriftlige materialet manglet, måtte vi få bekreftet opplysninger, overlevert muntlig, fra mange uavhengige kilder.

Da vi skulle skaffe oss oversikt over Geir Håkon Jensens økonomi, tok vi utgangspunkt i ligningstall. Det fantes ingen oppgaver over enkeltmannsforetaket Stall Jensen i noe offentlig register. Vi tok derfor opp disse problemstillingene i møtet vi hadde med Jensen tidlig i januar 2000, før første artikkel sto på trykk. På bakgrunn av svarene vi fikk der, kunne vi gi et anslag over Jensens inntekter fra driften av rideskolen. Men han ville ikke gi oss innsyn i enkeltmannsforetakets regnskaper.

5. Publisering

Etter to måneders systematisk jobbing mente vi å ha nok kilder til å kunne publisere den første artikkelen. Hovedtema var uetisk hestehandel i regi av rideklubben. Geir Håkon Jensen og Terje Engeseth, formannen i rideklubben, fikk svare for seg. Begge avviste beskyldningene. I denne første artikkelen hadde vi kun en åpen kilde utenom Jensen og Engeseth: Johan Ebeltoft, æresmedlem og tidligere formann av klubben.

Artikkelen førte til en storm av reaksjoner. Vi ble kontaktet av en rekke nye personer som mente at de var blitt lurt av Jensen. Mange mente at de hadde tapt betydelige pengebeløp. Problemet var fortsatt at ingen ville stå åpent fram. Og ingen hadde anmeldt forholdene.

6. Andre forhold

Samtidig som vi gransket de tvilsomme hestekjøpene, fikk vi også et innblikk i hvordan hester ble dopet og mishandlet ved klubben. Unge stalljenter fortalte hvordan de var blitt kommandert til å dope hester for eldre ryttere som ikke torde gjøre dette selv. Det avtegnet seg et hierarki i rideklubben hvor personer i ett ledd ikke torde å opponere mot medlemmer i leddet over. Flere påfølgende klubbstyrer hadde prøvd å få Jensen fjernet, men ingen var sterke nok. Det var Jensen som overlevde, mens det ene styret avløste det andre. Den interne maktkampen medførte en alvorlig mangel på kontinuitet blant tillitsvalgte i klubben. Dialogen med Stavanger kommune led sterkt av dette, og anlegget forfalt. Forhandlinger om en ny tomt, kom aldri skikkelig i gang.

Av mangel på åpne kilder valgte vi å publisere artiklene om doping, dyremishandling og importsvindel uten å knytte dem opp mot noen bestemt klubb, eller miljø. Likevel mente vi at disse artiklene tegnet et bilde av ridesporten som var for alvorlig til at de ikke burde trykkes.

Det ble stadig mer klart for oss at forholdene ved Rogaland rideklubb ikke var unike. Vi ble kontaktet av ryttere som var medlem av andre rideklubber i fylket. Vi ringte også selv til medlemmer av en rekke andre klubber i Rogaland og i resten av Sør-Norge. Mange bekreftet at de samme problemene gikk igjen i ridesporten generelt. Vi hadde ikke kapasitet til å grave i forholdene ved andre klubber, men håpet at artikkelserien vår kunne bidra til at flere klubbstyrer selv valgte å sette i gang interne granskinger av forholdene i sin klubb. Påfallende mange andre klubber hadde hørt om stridighetene i Rogaland rideklubb.

Artikkelen "Importsvindel er vanlig", som sto på trykk tirsdag 18. januar beskriver et fenomen som senere på året ble brettet ut i flere riksdekkende medier, i forbindelse med straffesaken mot travtrener Atle Hamre.

Vi valgte også å publisere artikkelen "Hun krever 165 000 kroner av hestehandler" torsdag 20. januar for å gi et eksempel på hvordan en typisk konflikt oppstår ved hestehandel.

Også artiklene om den dårlige anleggssituasjonen til Rogaland rideklubb er tatt med i denne sammenhengen fordi problemene etter manges mening var en direkte konsekvens av de interne stridighetene i klubben som vi avdekket.

7. Vendepunktet

Etter de tre første publiseringsdagene ble vi kontaktet av en kilde som vi tidligere hadde ført mange samtaler med. Etter å ha lest hvordan Jensen kategorisk avviste at han var ansvarlig for uetiske hestehandler, ble Bergstøl så provosert at hun valgte å stå fram med fullt navn og bilde.

Intervjuet med Randi Bergstøl ble førstesideoppslag i Aftenbladet, og et vendepunkt i prosessen som til slutt endte med at Geir Håkon Jensen måtte gå. Her forteller Bergstøl hvordan hun som tidligere rideskoleleder ved Rogaland Rideklubb ble forsøkt bestukket av Jensen for å kjøpe inn hester til klubben som var farlige for unge ryttere å ri. Selger/formidler var Jensen selv. Hun bekreftet også at dyremishandling hadde foregått ved Rogaland Rideklubb.

Til tross for opplysningene som kom fram gjennom artikkelserien, og bekreftelsen fra Randi Bergstøl, nektet formannen i rideklubben å møte oss på nytt. I mars, to måneder etter at de første artiklene ble trykket, valgte det sittende styret å avstå fra gjenvalg.

8. Konsekvenser

Den nye formannen, Geir Kvam, avviste like kategorisk som den forrige at det var noe behov for å rydde opp. Dette kommer fram i artikkelen fredag 19. mai. Men på styrerommet ble det satt i gang en prosess. I november fikk Erlend et meget interessant tips fra en av våre mange kilder i miljøet. Tipset gikk ut på at styret hadde fjernet Geir Håkon Jensen. Formannen nektet først for det som hadde skjedd. Etter en viss betenkningstid, valgte han å dele sannheten med offentligheten: Jensen var avsatt. I en ny artikkel beskrev vi hvorfor styret først var så forsiktige med å fortelle hva som hadde skjedd: Styremedlemmene måtte være helt sikre på at de hadde medlemsmassen i ryggen. Det var tross alt første gang at et styre i Rogaland Rideklubb valgte å kjøre hele løpet mot Geir Håkon Jensen. På et medlemsmøte 1. november ble oppsigelsen godkjent av et overveldende flertall.

Medlemmene av det nye styret har sagt til oss uoffisielt at prosessen med å få Jensen fjernet, ikke kunne latt seg gjøre uten at Stavanger Aftenblad belyste alle forholdene ved Rogaland Rideklubb. Men helt fram til det avsluttende medlemsmøtet tok de offisielt avstand fra avisens beskrivelse av forholdene ved klubben. I januar og februar mottok Stavanger Aftenblad en rekke leserinnlegg som avviste innholdet i artiklene. Det var tydelig at flere av klubbmedlemmer opplevde en offentlig debatt om klubbens og ridesportens etiske fundament, som ubehagelig.

Vi har også lagt fram et innlegg fra president Per Gulaker i Norges Rytterforbund som påpeker det strenge regelverket i ryttersporten. Så langt vi kjenner til, satte Rytterforbundet aldri i gang noen granskning av forholdene som vi avdekket i artikkelserien. De lokale idrettsorganisasjonene var i langt større grad på banen, noe flere av de vedlagte artiklene viser eksempler på. Siste avsnitt i artikkelen "Geir Håkon Jensen mister rideskolen", publisert 7. november 2000, er en indikasjon på at både Rogaland Idrettskrets og Rogaland Rytterkrets la press på styret i Rogaland rideklubb mens saken var under opprulling.

9. Oppsummering

Rideklubbsaken tar utgangspunkt i et lukket miljø som det var vanskelig å trenge inn i. Etter 10-15 års stillstand ble det i løpet av 2000, etter påtrykk fra Stavanger Aftenblad, satt i gang avgjørende prosesser i Rogaland rideklubb. Men arbeidet vårt med rideklubbsaken har lært oss at situasjonen i Rogaland rideklubb ikke er enestående. Det finnes flere personer som arbeider etter Geir Håkon Jensens prinsipper. Ridesporten er spesiell fordi det er store pengebeløp involvert, samtidig som hovedtyngden av utøverne er unge mennesker. Disse kan lett komme i et avhengighetsforhold til trenere og ledere som anbefaler dem å kjøpe dyre og gode hester. Gjennom artikkelserien håper vi å ha satt søkelyset på ubehagelige sider ved en idrett som i utgangspunktet er ment å begeistre og engasjere. Det store antallet telefoner, e-mail, leserinnlegg og direkte meldinger fra miljøet tyder på at dette var en sak som engasjerte et betydelig antall mennesker. Ingen har påpekt feil i det publiserte materialet. Mange lesere har gratulert oss med at noen endelig valgte å avdekke forholdene. Andre tok avstand fra at Aftenbladet brettet ut interne stridigheter. «Var dette nødvendig», spurte flere av våre lesere.

Liste over artikler: Rogaland rideklubb-saken.

- Lørdag 15. januar Hestehandler i hardt vær (1. sideoppslag)
Omstridt hestehandel (artikkel)
Har ikke lest det etiske regelverket (artikkel)
– Hestehandel er klubben uvedkommende (artikkel)
- Mandag 17. januar Bruker tegnestifter på hester (1. side)
Putter tegnestifter i hestens bandasjer (artikkel)
Advarer nye hestekjøpere (artikkel)
– Typisk norske tilstander (artikkel)
- Tirsdag 18. januar – Importsvindel med hest er vanlig (1. side)
Importsvindel er vanlig (artikkel)
Særegen sport (artikkel)
Ryttersporten vokser kraftig (artikkel)
- Onsdag 19. januar – Tilbudt penger for å godta farlige hester (1. sideoppslag)
Hestehandler smurte rideskolelærer (artikkel)
Kraftige reaksjoner på dopingomtalen (artikkel)
Reagerer på glansbilder (artikkel)
- Torsdag 20. januar – Tapte 165.000 på hestehandel (1. side)
Hun krever 165.000 kroner av hestehandler (artikkel)
- Fredag 7. april Stavanger-jente fornøyd etter forlik (artikkel)
- Tirsdag 25. januar Rideklubben kan få Rumag-tomten (artikkel)
Sandnes og Jæren må avvise nye medlemmer (artikkel)
- Fredag 28. januar Fylkesveterinæren har ikke oversikt over ridehestene (artikkel)
– Hestene får pent stell (artikkel)
Norge mangler egen avl (artikkel)
- Mandag 31. januar Vyer på vegne av hestesporten (artikkel)
En flom av reaksjoner etter hestereportasjer (artikkel)
- Mandag 14. februar Rideklubb-saken opp i forbundsstyret (artikkel)
- Onsdag 23. februar Strengt krav i hestesporten (leserbrev)
- Fredag 19. mai Rideklubben satser som aldri før (artikkel)
- Lørdag 7. oktober Ridelærer må gå (1. side)
Geir Håkon Jensen mister rideskolen (artikkel)
- Lørdag 28. oktober Oppsagt ridetrener kjemper (artikkel)
- Torsdag 2. nov. Full tillit til rideklubbstyret (artikkel)
- Fredag 9. nov. Rideklubbens siste sjanse (artikkel)
- Lørdag 10. nov. Ta ansvar for rideklubben (kommentar)